

smatrate naš nasvet za potreben in možen? II. Ali ste pripravljene pristopiti kot društvo k „Akademiji“ in d-lovati za njen namen? Ko dobimo vse odgovore, se bo odbor posvetoval o došlih nasvetih in se bo končno sklepalo o njih pri obnem zboru, na katerega bi prišli delegatje vseh onih čitalnic, bralnih in akad. društev, ki se javijo kot člani „Akademije“. Odgovori naj se pošiljajo na tajnika društva (Ljubljana, Breg 16/II.)

Duhovne vaje za učiteljice. Predstojništvo uršulinskega samostana v Ljubljani sklicuje duhovne vaje za učiteljice. Vrše se od 2. do 6. septembra letos. Iz tega je razvidna velika klerikalna skrb za blagor naših kolegij.

Denarne premije Metelkove ustanove v znesku po 62 K 47 h je priznal deželni šolski svet v Ljubljani tovarišem Ivanu Bajcu v Spodnji Idriji, Ivanu Cvirnu v Veliki Dolini, Ivanu Gradu v Košani, Juliju Slapšaku v Vodica, Ivanu Dremelju na Polici in Ivanu Šemerlu v Lescah.

Okrajna učiteljska skupščina za kranjski šolski okraj se je vršila letos dne 5. julija v Cerkljah. — Še pred zborovanjem pa se je zbralo skoro vse učiteljstvo tega okraja na velesovškem pokopališču ob grobu pred dvema letoma umrlega tovariša Josipa Petkovška. Pevci-učitelji so mu zapeli nadgrobnico „Blagor mu“, na kar je nastopil kot govornik tovariš nadučitelj A. Rapč iz Smlednika, ki se je v krasnih, poetično zbranih besedah spominjal njega, ki uživa pod to rušo zaželeni mir, ki mu ga učiteljsko življenje ni moglo dati. Na pokopališču je bila zbrana velesovška šolska mladina in mnogo domačega ljudstva, ki je z zanimanjem in s solzami poslušalo govornikove prelepe besede. Z odpeto pesmijo „Nad zvezdami“ se je završilo slavlno odkritje nagrobnega spomenika. Ob določeni uri otvori v prostorih cerkljanske šole c. kr. okrajni šolski nadzornik g. Ferd. Kalinger zborovanje, pozdravi vse navzoče učiteljstvo, posebno pa še c. kr. okrajnega glavarja g. Alfonza Pirca kot vnetega prijatelja šole. Le-ta se za pozdrav primerno zahvali. — Svojim namestnikom imenuje nadučitelja g. J. Pezdčiča, ki opravlja s tem dnem že dvanajstič zaporednih posel namestništva pri tukajšnjih okrajnih učiteljskih skupščinah. Tudi neke vrste jubilej! Zapisnikarjem sta bila izvoljena tovariš Fr. Ivanc in gđ. Anja Miklavčičeva, oba iz Kranja. — Obsežno poročilo c. kr. okr. š. nadzornika o stanju šolstva je bilo prav zanimivo. Pri tej točki so posegli v debato tovariši nadučitelji Perko, Paternost in Kmet. Konstatiralo se je, da ne dovolijo višje šolske oblasti v marsikaterem kočljivem vprašanju ničesar učiteljem, vse pa veroučiteljem, kakor bi bili zanje veljavni drugačni zakoni. Nad vse poučno je bilo predavanje g. profesorja Fr. Suherja. Njegovo poročilo „Risanje po naravi s posebnim ozirom na ljudske šole“ je lep dokaz vsestranskega in temeljitega podrobnega dela. Na dovršenih, po sobi razobešenih risbah nam je pokazal pot, po kateri mora hoditi vsak, ki hoče uspešno učiti risanje po naravi. Po predavanju so stavili nanj mnogi zborovalci vprašanja, na katera je g. referent rade volje odgovarjal. Učno sliko „Gos“ po biološki metodi, kateri referat je pismero izvršilo vse učiteljstvo tega okraja, je prečital tovariš Josip Svetlič, učitelj v Škofji Loki. Poročilo knjižničnega odbora se vzame na znanje. Vobče se je čitalo mnogo več kakor prejšnja leta. Število knjig v knjižnici se je izdatno povečalo, pa tudi račun kaže nekaj preostanka. Načelnik knjižničnega odbora, g. J. Pezdčič, je glede točnosti denarnega dospelka imenoma pohvalil g. nadučitelja Fr. Pápa iz Škofje Loke, za kar se mu je ta toplo in prijateljski zahvalil. V knjižnični odbor se volijo z vzklikom vsi dosedanji odborniki, le namesto odstopivšega člana tovariša Fr. Ivanca se voli tovariš V. Rus. — Istotako se potrdijo v stalni odbor vsi stari odborniki, namesto umrlega g. naduč. J. Kraglja pa se privzame tovariš nadučitelj A. Kmet. Na predlog tovariša V. Rusa se voli za dopolnilno dobo zastopnikom učiteljstva v c. kr. okrajni šolski svet namesto umrlega g. nadučitelja J. Kraglja tovariš Fran Luznar, nadučitelj na Primskovem; za prihodnjo šestletno dobo pa že imenovani izvoljenee ter dosedanji zastopnik tovariš nadučitelj Andrej Kmet. Obe volitvi se izvršita enoglasno. Ker samostojnih predlogov ni bilo, zaključil g. nadzornik peturno zborovanje s slava-klici na presvetlega cesarja. — Pri banketu, ki se je vršil na lepem Vavknovem vrtu, se je razvila med petjem in raznimi govori prav živahna zabava. Tovariš nadučitelj Fr. Luznar je nazdravil g. nadzorniku kot odkritemu prijatelju učiteljstva. To pot pa je po daljšem presledku zopet skrbel za

smeh, tovariš Miklavž Stanonik iz Sele z dovtipnimi, napitnimi, dvovrstnimi verzi.

Brežiški, kozjanski in sevnški šolski okraj je imel svoje skupno zborovanje v Vidmu dne 16. junija. Predsedoval mu je nadzornik gospod Gustav Vodušek, ki se je v svojem otvornem govoru spominjal umrlega Iv. Matka nadučitelja iz Rajhenburga, in gospe Terezije Romihove učiteljice v Vidmu, poudarjajoč njiju vestno in vztrajno delovanje v težavnem poklicu. Navzoči vstanejo. V svojem letnem poročilu je gospod okrajni šolski nadzornik omenjal posebno pomnožitev učil, navduševal učiteljstvo k nadaljni izobrazbi ter ga pohvalil, da se zaveda svoje dolžnosti in jo tudi vestno izvršuje. Potem nam je dal nasvete za posamezne predmete, ki so tembolj uvaževanja vredni, ker temeljijo na podlagi najnovejših pridobitev brez vsake pretiranosti. Jako srečna misel je, da se nam ta poročila pomnožijo in dopošljejo; ko bi se to le nekoliko prej zgodilo. Razgovarjali smo se pa o sledečih temah. 1. Zakaj ne more sedanja šola z ozirom na socialne razmere popolnoma doseči svoje vzgojne naloge? Ta razprava je zbudila duhove in razvnela prav živahen razgovor. Lepo je od gospoda nadzornika, da ne ovira prostih razgovorov in ne jemlje v zlo tudi odkrite izpovedi. Le tako je mogoče, da so uradna zborovanja živahna in plodovita; po burji so pa duhovi tem čilejši za nadalnje delo. 2. Vzorni šolski vrt in njega pomen za kmetijstvo. 3. Podrobna razdelitev učne snovi iz zemljepisa in zgodovine. S tem se je završilo težavno in vsega pripoznanja vredno delo razdelitve učne snovi iz realij. Na to so prišla poročila o okr. učiteljskih knjižnicah in se vršile volitve v stalne odbore. — Po dovršenem dnevnem redu se zahvali predsednikov namestnik tov. Tomine gospodu nadzorniku za dobrohotne nasvete in nepristransko vodstvo ter mu čestita v imenu vsega učiteljstva na častnem naslovu ravnatelja, ki je bil z njim pred kratkim odlikovan, poudarjajoč, da ta čast zadeva tudi nas, ker je višja šolska oblast kaj skopa z odlikovanji. Gospod nadzornik izraža svoje veselje nad to izjavo, ki mu je v dokaz, da se ni motil v odkritosrčnosti in prijateljskem razmerju svojega učiteljstva do njega.

Samohvala. Nemški tovariš nam piše: Kdor ne ve, kaj je samohvala, ta naj vzame v roke zadnjo „Laibacher Schulzeitung“ in naj tamkaj bere poročilo o okrajni učiteljski skupščini v Kočevju. Iz onega poročila se razvidi, kako zna nadzornik Peerz hvaliti — samega sebe! To povzdigovanje v deveta nebesa meče čudno luč na moža, ki pleza po hrbitih učiteljstva lepo po lestvici naprej in pozablja pri tem hvalevrednem poslu pisati — šolske naloge! Nemci imamo prislovico, ki primerno in dostojno označuje tako samohvalo. G. Peerz gotovo pozna to prislovico!

Razgled po šolskem svetu.

— **Odločen nastop slovenskega učiteljstva.** V „Edinosti“ čitamo: Pri uradni okrajni učiteljski skupščini za brežki okraj na Vidmu so učitelji letos čvrsto nastopili. Oglasili so se, da nemščina ne sodi v slovenske ljudske šole kakor obvezen predmet in da bi slovenskih otrok ne smeli sprejemati v nemške šole, nemških otrok pa ne v slovenske učilnice. Z veseljem poudarjamo tudi mi mnenje in zahtevanje, da bi slovenske mladine ne smeli poučevati v nemških šolah. Če je nemščina učni predmet, osobiti neobvezni predmet v najvišjih razredih ali če ni, na to ne polagamo velike važnosti. Da se pa nemški otroci ne sprejemajo v slovenske šole, to je znano; vsaj redki slučajji, da bi bilo več Nemcev naseljenih med Slovenci. Kjer jih je pa le količkaj, ondi ustanavljajo zanje šole — uradnim ali privatnim potom (Schulverein)! Takih nemških šol, kjer je število nemških otrok neizmerno majhno, je vse polno na Spodnjem Štajerskem, n. pr. v Brežicah, Sevnici, Laškem trgu, Vojniku, na Slatini, v Rogatcu, v Ormožu, Vitanji, Šoštanju, Slovenjgradcu, Ljutomeru itd. Ako bi te šole bile le enorazrednice, bi bilo v njih morda (!) 80 % nemških in le 20 % slovenskih otrok. Ker so pa dvorazredne, trirazredne in celo štirirazredne, imajo pa le kakih 20 % nemških in kakih 80 % slovenskih otrok. — Če se učitelji na uradnih učiteljskih skupščinah izjavljajo zoper to pedagoško zlorabo slovenskih, oziroma nemških otrok, bi se morale tudi šolske gosposke ozirati na to, da bi otrok, ki ne umejo učnega jezika dotične šole, ne spre-

jemali vanjo. — Od šolskih gosposk, to je od okrajnih šolskih svetov, ki jih vodijo e. kr. okrajni glavarji in e. kr. okr. šolski nadzorniki, pa ne pričakujemo, da bi zaprečili to! Zakaj ti gospodje so zmerom na tisti strani, kjer se pospešuje nemštvo med Slovani. Ti gospodje pozabljajo na člen 19. temeljenih zakonov naše države istotako, kakor niso čitali zlata vrednega razgovora našega cesarja z nekim češkim poslancem. Slednji se je pritožil cesarju, rekši: „Češki otroci ne sodijo v nemške šole“. Cesar mu je pritrtil in dodal: „A nemški otroci ne v češke šole!“ — Da bi se okrajni šolski sveti na Slovenskem kdaj ravnali po tem, tega upanja, seveda, nimamo. Zanašamo se pa na prvo inštanco v šolskem organizmu: na slovenske učitelje, osobito na šolske voditelje. Zanašamo se nanje in pozivljamo jih zaradi zdrave pedagogike in zaradi slovenske domovine, katerima služijo, da pazijo na to, da slovenski otroci, ki spadajo v njih šolski okoliš, tudi obiskujejo njih šolo, njih slovensko šolo. Ako hodi slovenski otrok v bližnjo ali daljno nemško šolo, naj smatrajo to tako, kakor da bi tak otrok sploh nobene šole ne obiskoval. Slovenski šolski voditelji, ki jih bodo v tem slučaju gotovo podpirali krajni šolski sveti naj se, ako bi se kak nemški birokrat izpodtikal nad takim postopanjem njihovim, sklicujejo na člen 19. in na določilo v šolskih zakonih, da se morajo otroci v ljudski šoli učiti svoje materinščine in drugih predmetov. Ali se mari slovenski otrok v nemški šoli uči svojega slovenskega materinega jezika? Ali se mari more učiti drugih predmetov, če ne ume učnega jezika? Kako je sploh možno vzgajati otroka s pomočjo tujega jezika?

— **Letna plača** mestnega šolskega nadzornika v Berlinu znaša 12.000 mark ali 14.400 kron. Njegova funkcijska doba traja 12 let.

— **Staroslovenski jezik na dalmatinskih gimnazijah.** Kakor poročajo dalmatinski listi, so letos maturanti na dalmatinskih gimnazijah bili prvokrat izprašani iz staroslovenskega jezika, ki so ga šolske oblasti pred tremi leti uvedle v dalmatinske gimnazije.

— **Sestanek potovalnih učiteljev** se je vršil 6. t. m. v Zadru. Sešli so se potovalni učitelji iz južnih dežel v namen, da si ustvarijo svojo organizacijo. Izvolili so pripravljalni odbor.

— **Delo v varstvo otrok proti potepanju.** V vzhodnem delu Novega Jorka prebiva nebroj ubožnih rodov. Umevno, da je tam mnogo pokvarjene mladine. Sedaj pa je magistrat najel dečke iz tega predmestja ter jih postavil po ulicah, da skrbijo za snago. Če n. pr. kdo vrže na cesti kak papir od sebe, pa ga opozori deček, da tega ne sme, in občinstvo sluša. Pretekli teden so najeli v take svrhe 10.000 otrok.

— **Šolstvo na Kranjskem.** V šolskem letu 1905/6. je bilo na Kranjskem 311 slovenskih, 9 nemško-slovenskih in 28 nemških ljudskih šol. Celodnevni pouk ima 85 šol, vse druge imajo poldnevni pouk. Šole je obiskovalo 79.519 otrok, ki jih je poučevalo 839 učiteljev, oziroma učiteljic.

— **Štečajni tečaj za srednješolske abituriente.** Deželni odbor dolnjeavstrijski uvede s prihodnjim šolskim letom na učiteljskih v St. Peltenu in Dunajskem Novem mestu tečaje za absolvirane gimnazijce in realce, ki imajo zrelostno izpričevalo, da se v enem letu pripravijo za učiteljski stan. Deželni šolski svet je razpisal 17 ustanov po 500 K, pa tudi deželni zbor jih ustanovi. Enak tečaj je že uveden na dunajskem pedagogiju.

— **Madjarska šola na Romunskem.** Iz Bukarešta poročajo, da je tamkajšnji katoliški nadškof prosil romunskega naučnega ministra, da dovoli v Bukareštu ustanoviti madjarsko realco, ki jo bo vzdrževala ogrska vlada.

— **Slovenskih visokošolcev** je koncem letnega tečaja 1906 na Dunaju, v Gradcu, v Pragi in drugod 660, izmed teh 328 juristov, 37 medicincev, 188 filozofov, 68 tehnikov, 8 veterinarcev, 14 agronomov, 4 montanci, 10 eksportnih akademikov, 3 trgovski akademiki, 3 konzervatoristi. Po rojstvu je 383 Kranjcev, 161 Štajercev, 19 Korošcev, 94 Primorcev in 3 od drugod. Na Dunaju jih je 383, v Gradcu 204, v Pragi 64 in drugod 9.

— **Na celovški gimnaziji** je bilo koncem šolskega leta izmed 487 učencev 84 Slovencev.

— **Doktorat na visoki šoli za poljedelstvo.** Naučno ministrstvo je objavilo rigorozni red za visoko šolo za poljedelstvo. Počenši s šolskim letom 1906/07 bodo mogli slušatelji visoke šole za poljedelstvo dobiti doktorsko čast.

— **Ukrajinsko vseučilišče v Levovu.** V Levovu se je pred kratkim vršil shod vseučiliščenikov za ustanovitev ukrajinskega vseučilišča v Levovu. Navzočih je bilo okolo 300 maloruskih vseučiliških dijakov in dijakinj. Navzoči so bili tudi trije maloruski vseučiliški profesorji.

Listnica uredništva.

Prijatelj na Gorenjskem. Le pogled, kako je vse polno! Danes torej ni bilo mogoče, pač pa pride prihodnjič. Srčne pozdrave! — Zaradi pretesnega prostora smo morali članek o risanju in Lapačnetov članek danes izpustiti. Ko bi storili naročniki svoje dolžnost in nam pridobili vsaj nekaj novih naročnikov, bi lahko imel naš list stalno prilogo. V sedanjih razmerah pa je to nemogoče.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

St. 1149.

Kranjsko.

Na enorazredni ljudski šoli na Vojskem se razpisuje s tem učno mesto v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potem do 15. avgusta 1906.

Prosilci, kateri v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Logatcu, dne 14. julija 1906.

St. 1600.

Na dvorazredni ljudski šoli v Podkrajju se razpisuje s tem nadučiteljsko mesto v nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potem do 7. avgusta 1906.

Prosilci, kateri v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Postojni, dne 18. julija 1906.

Iz „Učiteljskega tiskovnega društva.“

Učiteljsko tiskovno društvo je začelo poslovati. Zato vljudno vabimo slovensko učiteljstvo in vsa učiteljska društva, da naj se blagovolijo prav marljivo v mnogobrojnem številu zglašati za deleže. Deleži so po 100 K in se plačujejo takoj ali pa v 10 nepretrganih mesečnih obrokih po 10 K.

Učiteljsko tiskovno društvo je pristopilo k „Zadružni Zvezi“ v Celju in njeni organi bodo pregledovali in revidirali delo našega društva.

Denar je pošiljati samo na naslov „Učiteljsko tiskovno društvo“ v Ljubljani.

Za upravni svet:

Karel Wider,
predsednikov namestnik.

L. Jelenc,
predsednik.